

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Rafael Mora Torcal

Correu electrònic: rafael.mora@uab.cat

Equip docent

Rafael Mora Torcal

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Els propis que marca la normativa del grau.

Objectius

- Apropar a l'alumnat a la complexitat de la interpretació de les societats caçadores recol·lectores des d'una perspectiva arqueològica
- Reflexió sobre les eines teòriques i metodològiques de l'arqueologia paleolítica;
- Sensibilitzar a l'estudiant dels criteris que defineixen als grups humans, així com de les diverses formes en que s'han organitzat social i econòmicament.
- Es pretén generar una visió crítica de l'estat dels coneixements sobre aquests temes i de com s'han generat.

Competències

- Contextualitzar els conceptes de la teoria arqueològica i el seu origen, i distingir els principals debats epistemològics i metodològics en les ciències socials.
- Contextualitzar i analitzar processos històrics.

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
2. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
3. Avaluar críticament les fonts i els models teòrics.
4. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
5. Conèixer els debats arqueològics principals entorn de la prehistòria.
6. Dominar els processos de canvi que es produeixen a la prehistòria.
7. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
8. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
9. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
10. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
11. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
12. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
13. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

1. Conceptes claus en l'estudi de les societats caçadores-recol·lectores. Reflexionant sobre el sentit del passat i el paper de l'Arqueologia Prehistòrica.
2. El paper dels objectes, de la mobilitat i de la tafonomia en la compressió dels grups caçadors-recol·lectors.
3. Els primers homínids. Fites en el context evolutiu.
4. El clima i la evolució del hominis.
5. Contexte intel·lectual i paradigmes explicatius en la evolució humana.
6. El concepte d'humanitat. Les capacitats culturals dels hominis.
7. Significat de les acumulacions d'ossos i pedres.
8. Primeres Ocupacions del continent Euroasiàtic.
9. Medi i cultura al Paleolític mig europeu. El mode de vida neandertal.
10. L'aparició del Homo sapiens sapiens i la problemàtica dels últims neandertals.
11. Medi i cultura al Paleolític superior europeu. El mode de vida dels Homo sapiens.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques dirigides pel professor	30	1,2	3, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Seminaris a l'aula	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12
Tipus: Supervisades			
Modell sobre eines documentals per la recerca. Moduls 1, 2, 3 y 4	4	0,16	4, 8
SEGUIMENT DEL TREBALL EN GRUP i dels treballs individuals escrits	13	0,52	1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	62,5	2,5	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12
recerca bibliogràfica i documental	10	0,4	1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11
Redacció de treballs escrits de comentaris de textos	17,5	0,7	2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12

ACTIVITAT DIRIGIDA 40h

Assistència a classes teòriques dirigides per el/la professor/a.

Assistència a sessions de seminaris i pràctiques dirigides per el/la professor/a. Lectura comprensiva de textos.

ACTIVITAT AUTÒNOMA 90h

Estudi personal. Preparació de presentacions orals.

Recerca bibliogràfica i lectura de textos

Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.

SUPERVISIÓ DELS TREBALLS 15h.

Seguiment i comentari dels treballs particularment i en grup en el despatx.

AVALUACIÓ 5h

Es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Cas Pràctic 1	10	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Cas pràctic 2	25	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Cas pràctic 3	30	1	0,04	2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13

Avaluació única

Els alumnes han de participar activament en les discussions que es plantegen a classe i superar els mòduls 1, 2, 3 i 4 sobre eines per la recerca de Moodle (20%).

Els alumnes hauran de resoldre dos casos pràctics individuals (10 y 25% de pes per cada un d'ells) i hauran de lliurar un treball en grup (30%).

Es lliuraran resums, ressenyes, comentaris sobre els textos i documents relacionats amb el temari de l'assignatura (15%)

Calendari d'avaluació

A l'inici de curs s'informarà a l'alumnat dels terminis de realització/lliurament dels exercicis.

Requisits per superar l'assignatura

- Presentació/realització dels exercicis d'avaluació en els terminis establerts.
- Assolir una puntuació mitja dels exercicis d'avaluació de 5 ó més en una escala de 10
- Un/a estudiant es considerarà no presentat/da en el cas que no lliuri o es presenti a un o més dels mòduls d'avaluació en els terminis establerts.

Revisió de les qualificacions:

En el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluable, el professorat informarà (Moodle, SIA) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

procediment de recuperació:

La recuperació de l'avaluació única no difereixi de la recuperació de l'avaluació continuada y s'aplicarà el mateix sistema de recuperació que per l'avaluació continuada.

Es podran presentar a la recuperació les/els estudiants que hagin realitzat/presentat les activitats supervisades i autònomes en els terminis establerts i tinguin una qualificació mínima de 3,5.

Condicions per a la qualificació 'No avaluable':

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Calendari de recuperació

Les dates de recuperació estan fixades per la Facultat de Lletres. Aquestes dates estan publicades a la web de la facultat al mes de juliol del curs anterior. És responsabilitat de els/les estudiants saber la data que li correspon fer la recuperació de la seva assignatura. L'última prova de l'avaluació continuada es programarà com a mínim una setmana abans de la data de recuperació.

Plagi

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés

disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

- Bailey, G. 1983: Hunter-Gatherer Economy in Prehistory: A European Perspective. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bettinger, R. L. 1991. Hunter-Gatherer. Archaeological and Evolutionary Theory. Plenum Press, New York.
- Binford, L. R. 1967. Smudge Pits and Hide Smoking: The Use of Analogy in Archaeological Reasoning. *American Antiquity*, 32 (1): 1-12.
- Binford, L.R.: En busca del pasado. Ed. Crítica, Barcelona 1988
- Campbell, B.G.: Humankind emerging. Ed. Harper Collins Publishers. London 1992. 6a edició.
- Carbonell, E., Arsuaga, J. L. y Bermúdez de Castro, J. M. (1999). "Monográfico Atapuerca." *Journal of Human Evolution* 37(3/4).
- Cela, J. y Ayala, F. J. (2013). *Evolución Humana. El camino de nuestra especie*. Madrid, Alianza.
- Dennell, R. R., W. (1996). "The earliest colonization of Europe: the short chronology revisited." *Antiquity* 70 (269): 535-542.
- Dennell, R. W. (2003). Dispersal and colonisation, long and short chronologies: how continuous is the Early Pleistocene record for hominids outside East Africa? *Journal of Human Evolution*, 45: 421-440.
- Fleagle, J., Shea, J., Grine, F. E., Baden, A. L. y Leakey, R., Eds. (2010). Out of Africa I. The First Hominin Colonization of Eurasia. *Vertebrate Paleobiology and Paleoanthropology*.
- Foley, R. 2001. In the Shadow of the Modern Synthesis? Alternative Perspectives on the Last Fifty Years of Paleoanthropology. *Evolutionary Anthropology*, 10: 5-14.
- Gamble, C. (2001). *Las Sociedades Paleolíticas de Europa*. Barcelona, Ariel.
- Gamble, C. (1993) *Timewalkers. The prehistory of global colonisation*. Stroud: Alan Sutton (Chapter 7). (BB 1 GAM)
- Gould, R. A. 1980. *Living Archaeology*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Gowlett, J. A. J. y Wrangham, R. W. (2013). "Earliest fire in Africa: towards the convergence of archaeological evidence and the cooking hypothesis." *Azania: Archaeological Research in Africa* 48(1): 5-30.
- Isaac, G. Y Isaac, B., Eds. (1997). *Koobi Fora: Research project. Plio-Pleistocene Archaeology*.
- Isaac, G. y Isaac, B., Eds. (1997). *Koobi Fora: Research project. Plio-Pleistocene Archaeology*.
- Jones, S.; Martin R.; Pilbeam, D. (Eds.): *Human Evolution*. Cambridge Univ. Press. 1992.
- Kelly, R. L. 1995. *The foraging spectrum: diversity in hunter-gatherer lifeways*. Smithsonian Institution, Washington.
- Larsen, C. S. (2023). *A Companion to Biological Anthropology Second Edition*.
- Lee R.B. & DeVore I., Eds. (1968) *Man the hunter*. Chicago, Aldine. (chapters by: Lee, Woodburn, Suttles, Balikci). (HB LEE)
- Klein, R. G.: *The Human Career*. Chicago, University of Chicago Press. 1999.

Leakey, M. D. & Clark, J. D. (1971). Olduvai Gorge. Excavations in beds II, 1960-1963 and I. Cambridge, Cambridge University Press.

Lee R.B. & Daly, R. (eds.) (1999) the Cambridge Encyclopedia of Hunters and Gatherers. Cambridge Univ.

Leroi-Gourhan, A (1971). El gesto y la palabra. Publicaciones de la [Universidad Central de Venezuela](#), Caracas.

Lewin, R. & Foley, R.: Principles of Human Evolution. Oxford Blackwell. 2004.

McGrew, W. C. 1998. Culture in Nonhuman Primates? Annu. Rev. Anthropol., 27: 301-328. Anthro Pers and also available online

Mithen, S. (1996). The Prehistory of the Mind. London, Thames & Hudson. (BB 1 MIT) (chapters 7-10)

Morgan, T. J. H., Uomini, N. T., Rendell, L. E., Chouinard-Thuly, L., Street, S. E., Lewis, H. M., Cross, C. P., Evans, C., Kearney, R., de la Torre, I., Whiten, A. y Laland, K. N. (2015). "Experimental evidence for the co-evolution of hominin tool-making teaching and language." Nat Commun 6.

Morwood, M. J. 1975. Analogy and the Acceptance of Theory in Archaeology. American Antiquity, 40 (1): 111-116. Inst Arch Pers and also available online

Plummer, T. W., J. S. Oliver, E. M. Finestone, P. W. Ditchfield, L. C. Bishop, S. A. Blumenthal, C. Lemorini, I. Caricola, S. E. Bailey, A. I. R. Herries, J. A. Parkinson, E. Whitfield, F. Hertel, R. N. Kinyanjui, T. H. Vincent, Y. Li, J. Louys, S. R. Frost, D. R. Braun, J. S. Reeves, E. D. G. Early, B. Onyango, R. Lamela-Lopez, F. L. Forrest, H. He, T. P. Lane, M. Frouin, S. Nomade, E. P. Wilson, S. K. Bartilol, N. K. Rotich and R. Potts (2023). "Expanded geographic distribution and dietary strategies of the earliest Oldowan hominins and Paranthropus." Science 379(6632): 561-566.

Roebroeks, W. (2006). "The human colonisation of Europe: where are we?" Journal of Quaternary Science 21 (5): 425-435.

Sackett, J. 2000. Human antiquity and the Old Stone Age: the nineteenth century background to palaeoanthropology. Evolutionary Anthropology, 9: 37-49. (Anth-Per and also available online)

Schick, K. & Toth, N.: Making silent stones speak. Human evolution and the dawn of technology. Ed. Touchstone. 1994

Schiffer, M. B. (1987). Formation processes of the archaeological record. Albuquerque, University of New Mexico Press.

Slimak, L. (2024). El neandertal desnudo: Comprender a la criatura humana, Debate.

Smith, A. R., Carmody, R. N., Dutton, R. J. y Wrangham, R. W. (2015). "The significance of cooking for early hominin scavenging." Journal of Human Evolution 84(0): 62-70.

Stringer, C. & Andrews, P. (2005). The Complete World of Human Evolution. Thames & Hudson, London

Stringer, CH.; Gamble, CL.: En busca de los Neandertales. Ed. Crítica. Barcelona 1996.

Stringer, C. & Andrews, P. (2005). La evolución humana. Akal

Torre, I. de la: La Arqueología de los Orígenes humanos en África. Madrid, Akal. 2008.

Trigger, B. G. (1992). Historia del pensamiento arqueológico. Barcelona, Crítica.

Tattersall, I. 2000. Paleoanthropology: The Last Half-Century. Evolutionary Anthropology, 7: 2-16.

Whiten, A., Boesch, C. (2001). "The Culture of Chimpanzees." Scientific American 61.

Whiten, A. (2015). "Experimental studies illuminate the cultural transmission of percussive technologies in Homo and Pan." Philosophical Transactions of the Royal Society of London B: Biological Sciences 370(1682).

Wrangham, R. W., McGrew, W. C., Waal, F. D. y Heltne, P. (1996). Chimpanzee cultures, Harvard University Press.

Programari

No és necessari.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt